

BOSHLANG'ICH SINIF O'QISH SAVODXONLIGI DARSLARIDA IJODIY TOPSHIRIQLAR USTIDA ISHLASH METODIKASI

Endirboyeva Zilola Saforboy qizi

Ajiniyoz nomidagi Nukus davlat pedagogika instituti "Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (Boshlang'ich ta'lim)" mutaxassisligi bo'yicha 1-kurs magistranti

Annotatsiya: Mazkur tezisdagi boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qish savodxonligini rivojlantirish jarayonida ijodiy topshiriqlardan foydalanish metodikasi, ularning ta'lim sifatiga ta'siri hamda o'quvchilarning ijodiy tafakkurini shakllantirishdagi ahamiyati yoritilgan. Ijodiy topshiriqlarni qo'llashning milliy o'quv dasturi talablari bilan uyg'unligi ilmiy-pedagogik asoslar bilan tahlil etiladi.

Kalit so'zlar: o'qish savodxonligi, ijodiy topshiriq, metodika, boshlang'ich ta'lim, kreativ fikrlash, matn ustida ishlash, pedagogik texnologiya.

Аннотация: В данной работе освещена методика использования творческих заданий в процессе развития читательской грамотности учащихся старших классов, их влияние на качество образования и значение в формировании творческого мышления обучающихся. Соответствие применения творческих заданий требованиям национальной образовательной программы подтверждается научно-педагогическими обоснованиями.

Ключевые слово; грамотность чтения, творческое задание методика, начало внутриучения, креативное мышление, работа над текстом, педагогическая технология.

Abstract: This thesis discusses the methodology for using creative tasks in the process of developing reading literacy of primary school students, their impact on the quality of education and their importance in forming students creative thinking. The compatibility of the use of creative tasks with the requirements of the national curriculum is analyzed on the basis of scientific and pedagogical foundations.

Keywords: reading literacy, creative task, methodology, primary education, creative thinking, work on the text, pedagogical technology.

Boshlang'ich sinflarda o'qish savodxonligini shakllantirish - o'quvchilarda nafaqat texnik o'qish ko'nikmalarini, balki matnni anglash, tahlil qilish, fikr bildirish, ijodkorlik bilan ishlash qobiliyatini rivojlantirishni ham nazarda tutadi. Adabiy ta'limning zamonaviy talablari o'quvchilarning kreativ tafakkurini rivojlantirish, individual fikrini qo'llab-quvvatlash, matn ustida mustaqil ishlashga undashni ko'zda tutadi[1]. Shu bois

o'qish savodxonligi darslarida ijodiy topshiriqlar bilan ishlash metodikasi alohida dolzarblik kasb etadi.

1. Ijodiy topshiriqlarning didaktik ahamiyati.

To'xtayeva ta'kidlaganidek, o'quv jarayoniga ijodiy topshiriqlarni kiritish o'quvchilarni matnni faollik bilan o'zlashtirishga undaydi va ularning fikrlash jarayonini faollashtiradi. Ushbu topshiriqlar:

- matnni chuqur anglashga yordam beradi;
- shaxsiy munosabat bildirishni shakllantiradi;
- mantiqiy va divergent fikrlashni rivojlantiradi;
- o'quvchining individual ijodiy salohiyatini uyg'otadi[2].

Vygotskiy ta'kidlaganidek, “ yaqin rivojlanish zonasi” nazariyasiga ko'ra, ijodiy topshiriqlar o'quvchini mavjud bilimlardan yuqoriroq pog'onaga olib chiqadigan vosita hisoblanadi[3].

2. Ijodiy topshiriqlarning turlari

Ijodiy topshiriqlarning quyidagicha turlari mavjud:

1. Matn asosida ijodiy qayta hikoyalash:

- Qahramonlar o'rnini almashtirib aytish;
- Alternativ yakun yaratish;
- Matnni boshqacha uslubda bayon qilish.

2. Matn asosida ijodiy yozma topshiriqlar:

- Mini-esse;
- Muammoli savollarga javob;
- “Agar men muallif bo'lsam...” topshirig'i.

3. Rasm va tasvirlar asosida ijodiy ishlash:

- Rasmga qarab matn yaratish;
- Tasvirlar orasidagi mantiqiy bog'lanishni tiklash.

4. Kreativ fikrlashni rivojlantiruvchi o'yinli topshiriqlar:

- “3 ta so'zdan voqea tuz” texnikasi;
- “Matnni davom ettir”;
- Krassword va klaster tuzish.

5. Muammoli-vaziyatli topshiriqlar:

- Qahramonning to'g'ri yoki noto'g'ri qarorini izohlash;
- Matndagi ijtimoiy-axloqiy muammolarni tahlil qilish.

3. Ijodiy topshiriqlar bilan ishlash metodikasi

Pedagog olimlar (Yo'ldoshev, 2020; G'ulomova, 2019) kreativ topshiriqlarni o'qish savodxonligi darslarida qo'llashda quyidagi metodik bosqichlarga amal qilishni taklif etadilar:

1. Tayyorlov bosqichi

- Matn mazmunini umumiy tushuntirish;
- Qiyin so'zlarni aniqlash;

- Matnning syujet chizig'ini tahlil qilish;
- Matnni o'qish maqsadini belgilash.
- 2. Asosiy bosqich
- Ijodiy topshiriqlar shu bosqichda bajariladi:
- Savol-javob orqali matnni anglashni chuqurlashtirish;
- Muammoli vaziyat yaratish;
- O'quvchilarning mustaqil kuzatuvlarini faollashtirish;
- Rasm, jadval, klasterlardan foydalanish;
- Guruhli fikr almashuv (debat, brainstorming).

3. Yakuniy bosqich

- O'quvchi ijodiy ishi taqdimoti;
- Baholash mezonlariga ko'ra tahlil (mantiqlilik, mazmun, fikrning yangiligi);
- O'z-o'zini baholash va refleksiya;
- O'quvchining keyingi darsga tayyorgarligini belgilash[4].

4. Ijodiy topshiriqlarni baholash mezonlari

To'xtayeva va Yo'ldoshev ishlariga tayangan holda baholash quyidagilarga asoslanadi:

- Fikrning mustaqilligi;
- Mazmunning uyg'unligi;
- Til me'yorlariga rioya qilishi;
- O'quvchining matnni anglaganlik darajasi;
- Ijodiy yondashuvning yangiligi[2].

Xulosa qilib aytganda, boshlang'ich sinf o'qish savodxonligi darslarida ijodiy topshiriqlardan foydalanish o'quvchilar tafakkurini faollashtiradi, matn bilan mustaqil ishlash ko'nikmasini shakllantiradi, o'quvchining shaxsiy fikrini erkin ifodalashiga imkon beradi. Adabiyotlar tahlili ko'rsatadiki, ijodiy topshiriqlar o'quvchining intellektual salohiyatini ochishga, nutq madaniyatini rivojlantirishga va o'qish jarayoniga qiziqishini oshirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. G'ulomova A., Qosimova K. Boshlang'ich ta'lim metodikasi.- Toshkent: 2019.
2. To'xtayeva R. O'qish darslari metodikasi.- Toshkent: 2017.
3. Aripova B.Sh. Boshlang'ich sinflarda kreativ fikrlashni rivojlantirish metodikasi.- Toshkent: 2021.
4. Yo'ldoshev J.G., Zunnunov A.X. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat.- Toshkent: 2020
5. Vygotskiy L.S. Pedagogik psixologiya.- Moskva: 1999.